

*Равікович Ірина Вікторівна,
історик, асоціація вчителів-репатріантів
ІГУМ (м. Кір'ят-Хаім Хайфа, Ізраїль)*

ОСОБЛИВОСТІ ІЗРАЇЛЬСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ: СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ, ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ, КЛЮЧОВІ МІЖНАРОДНІ АКТОРИ

Ізраїльська дипломатія є унікальним явищем у міжнародних відносинах через специфічні історичні, політичні та геополітичні чинники. Вона формувалася під впливом конфліктів із сусідами, необхідності забезпечення безпеки держави та пошуку союзників у світі.

Основним завданням ізраїльської дипломатії є захист інтересів держави в умовах постійних загроз (війни, тероризм, ворожі сусіди). Як зазначає М. Орен, «Ізраїль розглядає дипломатію як продовження політики безпеки, де кожне

рішення має враховувати можливі військові наслідки» [1, с.45]. Дипломатія часто поєднується із силовими методами (наприклад, операції Моссаду, превентивні удари). Важливим елементом стратегії безпеки є співпраця Ізраїлю з НАТО (військова підготовка та навчання, обмін розвідданими, технологічний обмін).

До ключових стратегічних пріоритетів належать: зміцнення відносин із США та ЄС, США – головний союзник Ізраїлю у військовій, економічній та дипломатичній сферах; противага ізоляції в ООН та інших міжнародних організаціях; розвиток відносин із країнами Азії та Африки.

Ізраїль активно використовує «soft power», зокрема через технологічний та інноваційний впливи на міжнародну спільноту. За даними Д. Росса, «ізраїльські стартапи та оборонні технології є важливим дипломатичним інструментом для залучення партнерів» [2, с.122]. А також через культурну дипломатію – популяризацію ізраїльського кіно, музики, єврейської спадщини, івриту та допомогу у надзвичайних ситуаціях (медичні місії, рятувальні операції після катастроф).

Ізраїльські дипломати часто застосовують неформальний стиль переговорів (діють прямо, іноді агресивно, уникаючи бюрократичних процедур), використовують нестандартні підходи (наприклад, публічні звернення в соцмережах для формування наративу, хакерські атаки як інструмент впливу, наприклад, проти Ірану, ХАМАСу) та багаторівневий підхід до конфлікту (одночасно силові дії та перемовини), готовність до тимчасових угод (наприклад, угоди в Осло), але з жорсткими умовами безпеки. Для підтримки зовнішньої політики активно використовує розвідку (Моссад, АМАН) в операціях зі збору інформації.

Також важливу роль відіграє діаспора, яка лобіює інтереси Ізраїлю в різних країнах, особливо в США та Європі. Завдяки організованим громадським структурам, таким як АІРАС (Американсько-ізраїльський комітет з громадських дій), діаспора ефективно лобіює інтереси Ізраїлю на міжнародній арені. Як зазначає Д. Голд, «без підтримки єврейських громад у США політика Ізраїлю втратила б значну частину свого впливу у Вашингтоні» [3, с.134]. Діаспора залишається ключовим елементом ізраїльської дипломатії, забезпечуючи політичну, економічну та інформаційну підтримку. Однак її вплив потребує балансу, щоб уникнути зворотних ефектів у міжнародних відносинах.

Основними механізмами впливу є: політичне лобіювання – діаспора фінансує виборчі кампанії політиків, які підтримують Ізраїль, і тим самим формує проізраїльську політику в ключових країнах; інформаційна діяльність через ЗМІ, соціальні мережі та академічні програми – діаспора формує позитивний імідж Ізраїлю; економічний тиск – бойкоти або, навпаки, інвестиції в залежності від позиції тієї чи іншої держави щодо Ізраїлю. Прикладами успішного впливу є діяльність АІРАС, що домогся схвалення численних законопроектів про військову допомогу Ізраїлю з боку США, а також активна протидія єврейських організацій руху BDS (бойкот, дивестиції, санкції) через лобіювання в парламенті у Великій Британії.

Незважаючи на історичну напруженість, у 2020-х роках Ізраїль досяг значних успіхів у нормалізації відносин із деякими арабськими державами (Угоди Авраама). Проте, як зазначає Ш. Фельдман, «палестинське питання залишається головним викликом для ізраїльської дипломатії» [4, с.78]. Незважаючи на союз із Заходом, співпрацює з Росією та Китаєм, Індією у певних сферах. Російсько-ізраїльські відносини дещо напружені через війну з Україною.

Отже, ізраїльська дипломатія є динамічною та адаптивною, що дозволяє країні ефективно захищати свої інтереси в умовах складного регіонального середовища. Ця модель може бути прикладом для інших малих, але амбітних держав, які прагнуть захистити свої інтереси у складному геополітичному середовищі.

Література:

1. Орен, М. (2007). *Power, Faith, and Fantasy: America in the Middle East*. Нью-Йорк: W.W. Norton, 832 с.
2. Росс, Д. (2015). *The Israel Peace Puzzle: How to End the Conflict*. Вашингтон: Brookings Institution Press, 320 с.
3. Голд, Д. (2019). *The Rise of Israel's Lobby: AIPAC and U.S. Foreign Policy*. Нью-Йорк: Palgrave Macmillan, 280 с.
4. Фельдман, Ш. (2020). *Israeli Diplomacy in the Middle East*. Лондон: Routledge, 256 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.